

Restauratie van oude rouwborden Aldtsjerk

De sfeer van het oude behouden

De Wet geb heer
Johannes Rhala van
Mijnia & Mede gecommitterde
lands dage Obiet den XIII
or d XXIII
VII
garen en
maande.

HOOG CLOUS VAN MECHELEN-GEHALTE, IS MISSCHIEN WEL DE BESTE
CHRIJVING ALS WE HET ATELIER VAN RANDOLPH ALGERA (53) AAN DE
DSTERWEG IN HEERENVEEN BINNENSTAPPEN. CLOUS VAN MECHELEN?
DE COMONIST DIE DE MUZIEK COMPONEERDE VOOR HET KLASSEKE
AMEFILMPJE VAN GROLSCH: VAKMANSCHAP IS MEESTERSCHAP! NEGEN
DE TIEN NEDERLANDERS WETEN DAN METEEN WAAR HET OVER GAAT.
EVOEL DUS. RANDOLPH IS OOK VAKMAN, HIJ IS RESTAURATOR VAN ART-
R. NEE, 'GEEN RESTAURATEUR, DIE WERKT IN EEN RESTAURANT', IS DE
TE OPMERKING DIE ALGERA MAAKT ALS HIJ ZICH HEEFT VOORGESTELD.

Twee rouwborden op de schragen in de werkplaats van Randolph Algera.

Op schragen in zijn werkplaats liggen twee indrukwekkende rouwborden uit de Pauluskerk van Aldtsjerk. Eentje van Johannes Rhala van Sminia en de andere is van Willem van Vierssen. Projectleider Jan Piet de Jager van de Stichting Beheer Kerkelijke Gebouwen Noord-Nederland en kerkvoogd Elle van der Veen uit Aldtsjerk zijn samen met ons op bezoek bij Algera om te kijken hoe ver de restauratie van de rouwborden, rijksmonumenten, inmiddels is gevorderd. Uiteraard willen we ook graag horen hoe het e.e.a. in zijn werk gaat.

Randolph Algera en Jan Piet de Jager.

“Het bord mag er na de restauratie niet als nieuw uitzien”, zeggen zowel De Jager als Algera in koor als het over het herstel van de rouwborden gaat. Dat is uiteraard een opvallende uitspraak die nader verklaring vraagt.

Sfeer moet behouden blijven

“Deze borden zijn van de achttiende eeuw en zo moeten ze ook blijven. Je wilt de sfeer van die oude borden behouden, maar je moet ervoor zorgen dat ze behouden blijven voor de toekomst. Dat betekent dat de aantastingen eruit moeten, gebreken in het hout verwijderd moeten worden en de constructieve fouten hersteld dienen te worden. Dat zijn allemaal plannen die je vooraf bedenkt. Dat doe je al in de kerk als de borden nog hangen. Vervolgens ga je thuis na wat er bekend is over de rouwborden, je duikt in de archieven. Kijkt wat er bekend is over zo'n bord, hoe vaak het bord al gerestaureerd is en hoe origineel de onderdelen zijn. Van tevoren zit er ook vaak nog een laboratoriumonderzoek aan vast, je kijkt naar het aantal verflagen. We graven dan als het ware door de lagen heen en dan weet je hoeveel verflagen er in de loop van de eeuwen heen aangebracht zijn. Vroeger was restauratie gewoon overschilderen en opnieuw doen. Iedereen blij, want het zag er prachtig nieuw uit, maar dat proberen we nu juist te voorkomen om de reden die ik nogmaals wil beklemto-

nen: de sfeer van het oude behouden, maar wel conserverend”, legt Randolph uit.

Meesterschilder

Het schilderwerk aan de rouwborden vormt een belangrijk onderdeel, als het gaat over het herstellen van het cultureel erfgoed. Ondanks dat hij zich na een tienjarige opleiding Meesterschilder mag noemen, is Algera geen restauratieschilder, maar hij is meer een conservator. De titel meester in de klassieke kunst is ook voorbehouden aan Randolph. Toch heeft deze vakman een grote affiniteit met de schilderkunst, zo heeft hij kortgeleden nog een zesjarige opleiding aan de klassieke academie voor schilderkunst afgerond. Om zijn allroundheid als restaurator te illustreren vertelt Algera tussen neus en lippen dat hij op dit moment bezig is met een universitaire restauratieopleiding.

Samenwerken

“De restauratiewereld is enorm in beweging, vroeger was je aan het schoonmaken met groene zeep, tegenwoordig doen we dat met gelletjes die helemaal ingekapseld zijn zodat er geen vocht uit komt. Aan het restaureren van deze borden gaat veel onderzoek vooraf. Na het laboratoriumonderzoek wordt er geanalyseerd. Uit wat voor bindmiddel bestaat de verf, het pigment, vulstoffen en ga zo maar door. Na die analyse weet ik pre-

Dolph Algera en Elle van der Veen.

Welk verftype op de borden zit, hoe het is, hoeveel lagen. Ik weet exact de gebreken zitten. Daar ga ik dan plan op maken, in overleg met ren. Ik werk als schildertechnische urator nu samen met een restaura- nmerman en een doekrestaurator."

dat het kwetsbare borden zijn, hou- wij overal rekening mee. We kijken orbeeld hoe vochtig het in mijn ate- en de temperatuur moet ook over- omen met die van de kerk. Het zijn aal factoren die invloed hebben op borden. We benevelen de borden om ochtigheidsgraad op peil te houden. a het bord in het atelier is, hebben heel wat in kaart gebracht. Toch als je er bovenop staat meer dan in kerk, toen de borden nog hingen. We l vanaf 2006 met deze rouwborden ! Er gaat heel veel tijd in zitten, vaak niet aaneengesloten. Ik ben er ijs een aantal uurtjes mee bezig. het doekonderzoek zijn we mis- n wel een jaar kwijt."

egin met een reinigingsmiddel dat n de ondergrond dringt en niets t maakt. Dat doe ik heel voorzichtig en wattenstaafje. Met gumsponsjes, g, gummen we ook veel viezigheid. Het is een serieuze zaak", lacht olph als hij onze verbaasde blikken. "Wat jullie nu zien is dat het bord eeds heel oud is terwijl er al heel

Stichting Beheer Kerkelijke Gebouwen Noord-Nederland: spin in het restauratieweb

Jan Piet de Jager werkt bij de SBKG Noord-Nederland en is nauw betrokken bij de restauratie van de rouwborden uit de kerk van Aldtsjerk. De Jager vertelt in het kort wat over de werkzaamheden: "Wij voeren de directie over de restauratie van deze rouwborden. Nadat de kerk bij ons gekomen is met het verzoek om de borden te restaureren, gaat de SBKG verder met het initiatief. Vervolgens zoeken wij de juiste partijen bij elkaar. Daarna gaan wij aan de slag met subsidie aanvragen en het werven van fondsen. Zo hebben wij inmiddels een subsidieverstrekking van de Provincie ontvangen. Ook de Rijksdienst van Cultureel Erfgoed wordt door ons bij het proces betrokken. Die laten hun visie er dan ook over schijnen en al die visies van de zaakkundigen worden naast elkaar gelegd en besproken. Dan komt er een moment dat de 150 tot 200 kilo wegende rouwborden uit de kerk worden gehaald, wat overigens ook nog een hele operatie is, en gaat de restauratie van start. Wij zijn daarbij een spin in het web."

veel aan het bord is gebeurd. Alleen het valt de leek niet op. Als het straks terug gaat naar Aldtsjerk en de mensen vragen zich af wat we nu gedaan hebben, dan is dat voor ons een compliment!"

Als we even later een aantal foto's onder ogen krijgen is er wel degelijk verschil tussen voor en na de restauratie. Openliggende delen, kapotte randen, niets meer van te zien. Met een klein strijkijzertje zijn oude verflaagjes en verf-schilfers opnieuw met speciale lijm aangebracht. Een onvoorstelbaar vakmanschap wordt duidelijk. In de hoek van het atelier staat een kratje bier. Nee, niet van Grolsch, maar van Heineken. We maken het niet mooier dan het is!

TEKST: HENK VAN DER VEER

FOTO'S: THOMASVAER - TOM COEHOORN.

Wat is een rouwbord?

Een rouwbord is een zwartgeverfd, meestal ruitvormig, houten bord met daarop de naam, titel en wapenschild van een prominente overledene met vermelding van de geboorte- en sterfdatum. De rouwborden werden op de gevel van het sterfhuis opgehangen en werden dan naderhand aan de muren van de kerk waar de overledene begraven was bevestigd.

De rouwborden uit Aldtsjerk zijn voor mr. Willem van Vierssen († 1782) en voor Johannes Rhala van Sminia († 1734).